LEDA
LEKSIKOGRAFER
I DANMARK

LEDA-Nyt nr. 64 – November 2017

ISSN 1603-7006 Redigeret af Sussi Olsen, Merete Korvenius Jørgensen og Jacqueline Levin

Meddelelser fra bestyrelsen	s. 2
Indkaldelse til medlemsmøde	s. 3
Referat af den årlige generalforsamling 2017	s. 4
Årsberetning 2015-2016	s. 7
Korpusbaseret udvælgelse og prioritering af lemmakandidater	s. 9
Populær formidling og ordbøger – et tilbageblik	s. 15
Fra Leiden til Leiden – en COST Action på sidste vers	s. 20
Globalex – et nyt medlem af lex-familien	s. 23
ELEXIS – et nyt leksikografisk EU-projekt	s. 25
Nekrolog	s. 27
Kend din leksikograf	s. 29
Konferencer	s. 32

Medlemsmøde

Akademisk dansk i et ordforrådsperspektiv

– en korpusbaseret undersøgelse af højfrekvente, akademiske og fagspecifikke ord i akademisk dansk

Anne Sofie Jakobsen, Center for Internationalisering og Parallelsproglighed, KU

Onsdag d. 7. februar 2018 kl. 15

Københavns Universitet Amager
Lokale annonceres senere

Meddelelser fra bestyrelsen

Imellem hvert nyhedsbrev lægges nyheder på vores hjemmeside: http://*leksikografer.dk*.

LEDA-Nyt udgives af Foreningen af Leksikografer i Danmark (LEDA) og udkommer to gange om året.
LEDA-Nyt udsendes fast til LEDAs medlemmer, og ældre numre af tidsskriftet kan desuden downloades fra LEDAs hjemmeside (www.leksikografer.dk).
Bidrag til næste nyhedsbrev sendes til formanden inden 1. marts 2017.
Dette nummer er redigeret af Sussi Olsen, Merete Korvenius Jørgensen samt Jacqueline Levin.
LEDA er en forening der fungerer som forum for praktisk og videnskabeligt ordbogsarbejde og ledes af en bestyrelse, som frem til næste generalforsamling består af:

Sussi Olsen (KU, NFI, Center for Sprogteknologi), formand, saolsen@hum.ku.dk
Merete Korvenius Jørgensen (DSL), næstformand, mkj@dsl.sk
Ida Elisabeth Mørch (Dansk Sprognævn), kasserer, moerch@dsn.dk
Jacqueline Levin (Ordbogen A/S), jrl@ordbogen.com
Patrick Leroyer (Center for Leksikografi, Aarhus Universitet), pl@cc.au.dk
Jørgen Bonde Jensen (Gyldendal), Joergen_Bonde@gyldendal.dk
Nicolai Hartvig Sørensen (DSL), nhs@dsl.dk
CVR: 37588997
Kontingent for medlemskab af Foreningen af Leksikografer i Danmark (LEDA) 150,- DKK (kan indbetales via netbank: reg.nr. 1551, kontonr. 1391968).
Kontingent for medlemskab af Nordisk Forening for Leksikografi (NFL) 160,- DKK (200,- NOK)
Henvendelse vedrørende indmeldelse og adresseændring sker til foreningens kasserer. Øvrige henvendelser rettes til formanden.

Medlemsmøde

Anne Sofie Jakobsen, Center for Internationalisering og Parallelsproglighed, KU

Akademisk dansk i et ordforrådsperspektiv

– en korpusbaseret undersøgelse af højfrekvente, akademiske og fagspecifikke ord i akademisk dansk

Mere information om foredraget vil blive udsendt pr. mail i det nye år.

Onsdag d. 7. februar 2018 kl. 15

Københavns Universitet Amager
Lokale annonceres senere

Alle er velkomne
Der serveres kaffe/te i pausen

Referat af generalforsamlingen i LEDA onsdag den 26. april 2017 kl. 17.00

Københavns Universitet Amager
Njalsgade 136, lokale 27.1.46
I alt 12 deltog i generalforsamlingen.

Dagsorden ifølge vedtægterne:

1. Valg af dirigent og referent
2. Formanden aflægger beretning
3. Kassereren fremlægger det reviderede regnskab
4. Fastsættelse af kontingent
   Bestyrelsen foreslår at kontingentet hæves med 25 kr. til 150 kr. årligt.
5. Valg af to bestyrelsesmedlemmer og en suppleant. På valg er Anita Ågerup Jervelund (indvalgt 2009), Jacqueline Levin (indvalgt 2011) samt Thomas Troelsgaard (indvalgt 2012)
6. Valg af revisor og revisorsuppleant
   På valg er Christian Becker-Christensen og Pernille Neergaard-Dibbern.
7. Forslag
8. Eventuelt

Ad 5. Jacqueline Levin modtager genvalg. Anita Ågerup Jervelund og Thomas Troelsgaard modtager ikke genvalg.

Ad 6. Christian Becker-Christensen modtager genvalg som revisor.

Ad 1 Valg af dirigent og referent
Asgerd Gudiksen blev valgt til dirigent og Jacqueline Levin til referent.
Dirigenten konstaterede at generalforsamlingen var lovligt indkaldt.

Ad 2 Formanden aflægger beretning
Formandens beretning kan læses i sin helhed på side 7.

Der blev stillet spørgsmål til hvorfor foreningens økonomi omtales i formandsberetningen når den også gennemgås af kassereren.

Generalforsamlingen godkendte herefter årsberetningen.

Ad 3 Kassereren fremlægger det reviderede regnskab
Kassereren fremlagde et regnskab med et lille underskud, der blandt andet skyldes øgede rejseudgifter.

Generalforsamlingen godkendte det reviderede regnskab.

Ad 4 Fastsættelse af kontingent
Bestyrelsen foreslog at kontingentet hæves med 25 kr. til 150 kr. pr. år.

Her diskuteredes det hvad man kan gøre for at udvide medlemskredsen. Kan man måske brede sig ud over det det rent leksikografiske til også at inddrage det leksikologiske? Kan

man have en leksikografisk ”inderkreds” af medlemmer samt en generelt sprog-interesseret ”yderkreds”? Der er stor tilslutning til sites og netværk, der samler sprog-entusiaster. På den anden side risikerer vi at udvande vores genstandsfelt.

Generalforsamlingen godkendte herefter forslaget om kontingentforhøjelse.

Ad 5 Valg af to bestyrelsesmedlemmer og en suppleant
På valg var Anita Ågerup Jervelund (indvalgt 2009), Jacqueline Levin (indvalgt 2011) samt Thomas Troelsgaard (indvalgt 2012). Jacqueline Levin modtog genvalg som bestyrelses-medlem. I stedet for Anita Ågerup Jervelund stillede Ida Elisabeth Mørch som bestyrelses-medlem og i stedet for Thomas Troelsgaard stillede Nicolai Hartvig Sørensen som suppleant.

Generalforsamlingen tilsluttede sig alle tre.

Ad 6 Valg af revisor og revisorsuppleant
På valg var Christian Becker-Christensen og Pernille Neergaard-Dibbern. Christian Becker-Christensen modtog genvalg som revisor. I stedet for Pernille Neergaard-Dibbern stillede Anita Ågerup Jervelund som revisorsuppleant.

Generalforsamlingen tilsluttede sig begge.

Ad 7 Forslag
Der var ikke indkommet forslag fra medlemmerne.

Ifølge vedtægterne skal forslag som ønskes behandlet ved generalforsamlingen, være bestyrelsen i hænde inden 15. januar. Der var ikke indkommet forslag fra medlemmerne. Asgerd Gudiksen nævnte at det ville være hensigtsmæssigt at forkorte denne meget lange frist. Bestyrelsen vil drøfte sagen på et kommende bestyrelsesmøde og fremlægge et evt. forslag til ændring af vedtægterne på generalforsamlingen i 2018.

Ad 8 Eventuelt
Frede Boje ville gerne takke redaktionsudvalget for bestyrelsens arbejde og det altid høje niveau i LEDA-Nyt. Formanden kunne tilføje at indslaget ”Kend din leksikograf” altid får positiv respons.

Formanden takkede Anita Ågerup Jervelund for hendes indsats i bestyrelsen og hendes dygtige og stabile indsats som kasserer, og Thomas Troelsgaard for at have påtaget sig opgaven som suppleant med aktiv deltagelse på lige fod med de regulære bestyrelses-medlemmer.

Liisa Theilgaard spurgte om en fuldstændig afskaffelse af papirudgaver af LEDA-Nyt kunne hjælpe på foreningens økonomi, med tanke på hvor dyr portoen er blevet, men der er reelt kun tale om under en håndfuld medlemmer uden mailadresse. Så meget som muligt ekspederes allerede elektronisk eller håndleveres gennem kontakter.

Under emnet udvidelse af medlemskredsen påpegede Asgerd Gudiksen at det ikke nytter at vi overlapper for meget med Selskab for Nordisk Filologi. Merete Korvenius Jørgensen bemærkede at selv om det ikke direkte kan forventes at generere indmeldelser når alle kan deltage i vores møder uden at være medlem, bør vi huske at invitere medlemmer af SNF til

de af vores medlemsmøder der kunne være af interesse for dem. Lingvistkredsen burde også inviteres, foreslog Asgerd Gudiksen.

Dirigenten takkede for god ro og orden.

Årsberetning for LEDA for året 2016-2017
v. formanden og kassereren

Medlemsmøder
Der har været afholdt tre almindelige medlemsmøder siden sidste generalforsamling.

D. 28. september 2016 fortalte Claus Valling Pedersen, lektor i persisk om et ordbogsprojekt, hvor de overbygningsstuderende fra en række mindre sprogfag får mulighed for at deltage i udarbejdelsen af ordbøger fra dansk til deres målsprog superviserede af VIP'er.

D. 1. februar 2017 var det Henrik Køhler Simonsen fra CBS der fortalte om de forretningsmæssige udfordringer ved ordbøger set som kommercielle produkter.

I dag har vi hørt Jørg Asmussen fortælle om korpusbaseret udvælgelse og prioritering af lemmakandidater til Den Danske Ordbog.

Bestyrelsesmøder
Der har været afholdt 3 bestyrelsesmøder i det forløbne år, d. 5/10, d. 1/2 og d. 26/4 Møderne har haft den samme dagsorden som tidligere år: medlemsmøder, LEDA-Nyt og hjemmesiden. Den årlige bestyrelsesfrokost med revisor og revisorsuppleant blev afholdt d. 13/1 i Café Gammeltorv.

Generalforsamling 2016
Den årlige generalforsamling 2016 blev afholdt d. 20/4.
Her blev Merete Korvenius Jørgensen genvalgt. Patrick Leroyer blev valgt ind som bestyrelsesmedlem og Jørgen Bonde Nielsen blev valgt som suppleant.
Revisor og revisorsuppleant (Christian Becker-Christensen og Pernille Neergaard-Dibbern) blev ligeledes genvalgt.

LEDA-Nyt
LEDA-Nyt er udkommet to gange i perioden, nr. 62 i november 2016 (21 sider) og nr. 63 i april 2017 (22 sider).
Det er Sussi Olsen, Anita Ågerup Jervelund og Merete Korvenius Jørgensen der har stået for det redaktionelle arbejde.

Hjemmeside
Arbejdet med hjemmesiden varetages af Jacqueline Levin. Der lægges løbende leksikografisk relevante begivenheder såsom konferencer og workshopper på hjemmesiden, og medlemsmøderne annonceres. Desuden bliver registrene over LEDA-Nyt opdateret af og til.
Jacqueline Levin tager sig af vores facebookside.

Medlemstal
Foreningen havde ca. 65 betalende medlemmer i 2016. I 2016 er 2 medlemmer udmeldt af foreningen, og mere end 10 personer har undladt at betale kontingentet, hvoraf ca. halvdelen af dem ikke har betalt i 2-3 år og derfor slettes endeligt fra medlemslisten i 2017. Det er vores indtryk at en del ganske enkelt glemmer at betale, også selvom der sendes en rykker. Vi har fået 1 nyt medlem i 2016.

Økonomi
Kontingentet har været 125 kr. siden 2000, og bestyrelsen foreslår at det sættes op til 150 kr. I år har foreningen et driftsunderskud på 371 kr. I 2015 havde vi et lille overskud på 217 kr. Kontingentindtægterne er ganske vist ikke faldet i 2016 i forhold til 2015, men vi har i 2016 haft lidt flere udgifter til bestyrelsesmedlemmernes transport til møderne.

Korpusbaseret udvælgelse og prioritering af lemmakandidater

Af Jørg Asmussen

I de kommende år skal der tilføjes flere tusinde nye ord til Den Danske Ordbog på ordnet.dk (DDO). Hovedkilden til ordbogen er et tekstkorpus med for tiden omtrent én milliard ords skriftsprogligt tekstmateriale skrevet i perioden 1983 frem til i dag. Da korpusset således afspejler mere end 30 års dansk, går det under navnet BAKSPEJLET. I dette korpus gemmer der sig givetvis mange ord, nye som ældre, som endnu mangler at blive beskrevet i ordbogen. I det følgende vil jeg give et par bud på, hvordan man kan opspore nogle af disse ord, som enten er nye i sproget eller nye i forhold til DDO. Hertil vil jeg prøve at give mulige svar på følgende spørgsmål:

- Hvor og hvordan finder man "nye" ord?
- Hvordan afgør man, om et ord er relevant nok til at blive optaget og beskrevet i DDO?
- Hvordan organiserer man beskrivelsen af relevante ord?

Diakrone undersøgelser i korpus

Fordi BAKSPEJLET viser mere end 30 års sprogbrug, egner dette korpus sig til diakrone undersøgelser af ords og andre sproglige fænomeners udbredelse. Sådanne undersøgelser kan måske bidrage til at afklare, hvad der kvantitativt karakteriserer nye ord, altså hvordan deres hyppighedsudvikling tager sig ud. BAKSPEJLET er søgbart med det CQP-baserede konkordans-system CoREST, som også gør det muligt at undersøge hyppigheden af ord og vendinger over tid. Kurverne på den følgende figur afbilder således den relative hyppighed (antal forekomster per 10 millioner ords tekst) set gennem tiden for de følgende CoREST-søgninger i BAKSPEJLET: år 2000 %problem, %smartphone, %cloud og %tsunami (procenttegn foran et ord betyder, at alle former af det skal findes). Konkordanssystemet CoREST er i øvrigt også tilgængeligt i en offentlig version under corest.dsl.dk. Den offentlige version af CoREST giver bl.a. adgang til korpusset TiDK 2017, hvori der kan foretages tidsstudier for tiårsperioden 2007-2016. Her har læseren mulighed for at genskabe nogle af undersøgelserne beskrevet her.

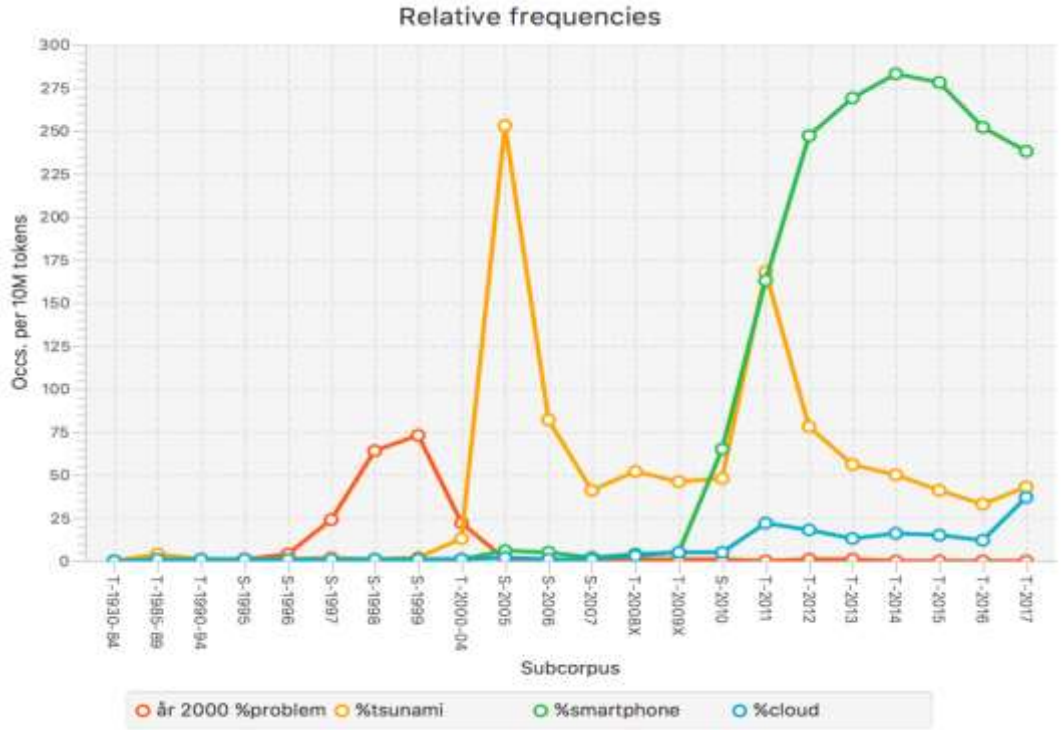

I figuren kan der umiddelbart skelnes følgende typer af forløb:

1. Brat stigning fra næsten ingen forekomster med efterfølgende brat fald til få forekomster, evt. tilbagevendende: *år 2000-problem*, *tsunami*
2. Brat stigning fra få forekomster med efterfølgende langsomt fald: *smartphone*
3. Langsom stigning fra få eller ingen forekomster: *cloud*

Nye ord er subjektivt betragtet først og fremmest ord (eller flerordsforbindelser), der i deres udbredelse pludselig oplever en brat stigning fra enten en meget lav udbredelse som *tsunami* (i BAKSPEJLET allerede repræsenteret i 80'erne) eller fra slet ikke at være til stede i sprogbrugen til at have en markant udbredelse, som fx *år 2000-problem* (første korpusforekomst i 1996), *smartphone* (første korpusforekomst i 1998). Mens *år 2000-problem* straks oplever en markant stigning i udbredelsen i løbet af kun ét år (ca. en firedobling), forbliver udbredelsen af *smartphone* på et meget lavt niveau indtil 2010. Det leksikografiske problem i denne forbindelse er spørgsmålet, hvornår et ord er udbredt nok til at komme med som nyt ord i ordbogen. Et ord som *tsunami* ville nok være blevet overset som en potentiel kandidat til optagelse i Den Danske Ordbog før 2004-2005, hvis pågældende bind af den trykte udgave allerede var udkommet i 2004 og ikke først i 2005, altså kort tid efter en stor tsunami, ligesom *smartphone* blev vejet for let i pågældende bind af ordbogen fra 2005, hvor ordet allerede havde eksisteret i en årrække på et lavfrekvent niveau. Med *år 2000-problem* er situationen en anden. Ganske vist var udtrykket udbredt i slutningen af 1990'erne, men det var til at forudse, at det ville forsvinde ud af sproget igen, alene fordi der i det selv allerede lå en indbygget udløbsdato. En pludselig udbredelse af et sprogligt fænomen er altså ikke ensbetydende med, at det vil holde sig i sproget i en længere periode. Relevante nye ord synes altså ikke at være kendetegnet ved en brat stigning i deres udbredelse med et efterfølgende brat fald som *år 2000-problem* og for den sags skyld *tsunami* (som så dog fik en reprise i 2011), men kendetegnet ved at de langsomt dukker op, holder sig på et lavt kvantitativt niveau i en periode med en efterfølgende markant stigning, hvorefter de i en længere periode bevarer deres høje udbredelse. Kurven for *smartphone* er et prototypisk eksempel herpå. Hvis man modellerede denne kurve matematisk og efterfølgende fandt alle ord med tilsvarende frekvensprofiler og matchede dem med ordene i Den Danske Ordbog, ville man muligvis ende med en liste over egnede kandidater til optagelse. Kurven for *cloud* ligner måske begyndelsen af *smartphone*-forløbet, spørgsmålet er, om den vil få en tilsvarende stigning som *smartphone*, og problemet er at bestemme, hvornår det afgørende udviklingsskred sker i et ords udbredelse. Det sker åbenbart, mens ordet endnu er lavfrekvent. Men kan det beregnes? Nok desværre ikke på en (matematisk) tilfredsstillende måde, da vi prøver at indfange en afvigelse fra en sproglig norm kvantitativt ved at se på (ændringer i) udbredelsen af et fænomen, her brugen af et ord eller et udtryk. Kvantitativ bestemmelse af sproglig norm og afvigelse er dog grundlæggende problematiske. Uden at gå ind i en længere diskussion her, vil jeg lægge op til at overveje, hvad mon det "normale" antal verber i præsens i en tekst er. Og hvornår en tekst bliver påfaldende, fordi der er en afvigelse fra et "normalt" antal forekomster af et bestemt sprogligt fænomen. Der er ingen endegyldige svar på disse spørgsmål, ingen absolut kvantitativ sandhed, så man må ty til en heuristisk fremgangsmåde og kombinere beregninger med fornemmelser. Og det er fint nok (til leksikografiske formål), så længe man arbejder på et konsistent grundlag. Denne erkendelse (eller, om man vil, mangel på samme) vil vi nu bruge til at udføre et lille eksperiment.

Overhyppige ord i dele af korpus

Eksperimentet går ud på at beregne årets ord. Årets ord er intuitivt de ord, der havde en særlig markant udbredelse pågældende år (afvigelse) i forhold til tidligere (norm), altså i princippet netop

en type ord, som i forhold til udbredelsen årene forinden viste en markant stigning i hyppighedskurven. I dette tilfælde beregner vi ordene efter følgende opskrift:

1. For hvert ord fra år 2016 i korpus beregnes dets relative frekvens.
2. For de samme ord beregnes relativ frekvens for alle forudgående år.
3. Overhyppighed for hvert ord i årgang 2016 beregnes ved at dividere resultatet fra (1) med resultatet fra (2)
4. Resultaterne sorteres efter deres overhyppighed.

Den følgende liste (taget fra CoREST) viser årets ord for 2016.

Årets udbredte 2016

Udtryk	Score
landbrugspakke	22525
topskattelettelse	3322
flygtningekrise	3062
integrationsydelse	1960
app	1745
migrant	1472
kontanthjælpsloft	1171
bidragssats	1020
kupforsøg	1010
flygtningebarn	880
grænsekontrol	838
cannabis	791

Ordene giver umiddelbart et indtryk af, hvad der blev skrevet om (i aviserne) i 2016, men det er tvivlsomt, hvorvidt disse ord virkelig er relevante i en leksikografisk kontekst. Mange af dem er gennemskuelige orddannelser lavet til en bestemt lejlighed (*landbrugspakke*, *topskattelettelse*, *flygtningekrise*), nogle af dem er i forvejen udbredte ord i sproget (*migrant*, *app*, *cannabis*) og allerede beskrevet i ordbogen, de fik blot et ekstra boost pågældende år. De følgende grafer over de tre første ord fra listen viser da også, at de i 2017 allerede er stærkt på retur igen. De minder altså om typen *år 2000-problem* og har muligvis kun en begrænset holdbarhed i sprogbrugen.

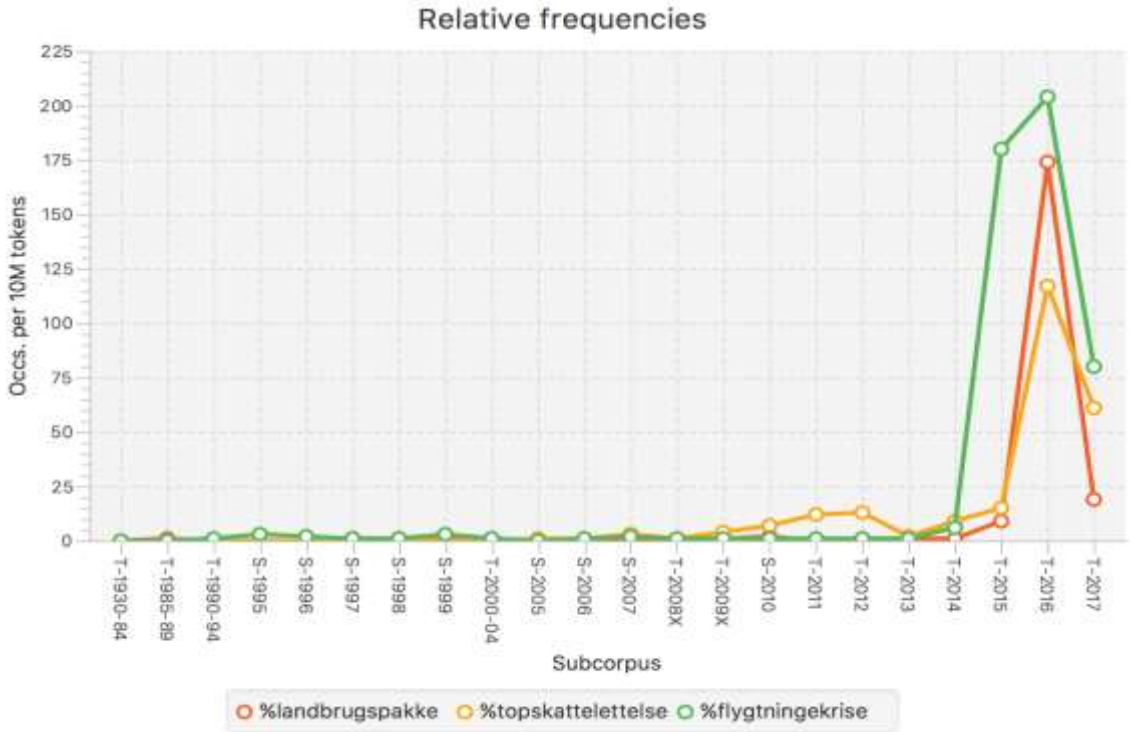

Problemet med disse ord er, at de åbenbart er blevet for udbredte inden for for kort tid. Derfor vil vi modificere eksperimentet, så vi får isoleret de ord, hvis hyppighedstilvækst er markant, men hvis hyppighed generelt er betydeligt lavere end den for ordene ovenfor. Vi prøver med andre ord at nærme os et punkt på hyppighedskurverne, hvor et ord stadig er lavfrekvent. Til dette formål anvender vi et frekvensfilter, der kasserer alle ord med en frekvens højere end en bestemt heuristisk valgt tærskelværdi. Herefter får vi en liste over årets lidt mere tilbageholdende ord, der til gengæld måske går en mere stabil fremtid i møde. På listen er det især *disruption* og *jobparat*, som faktisk opnår en yderligere stigning i 2017, og som kunne være gode kandidater til optagelse i ordbogen, hvis ikke de er optaget allerede.

Årets påfaldende ▾ 2016 ▾

Udtryk	Score
læringsplatform	14114
ældreminister	12459
disruption	11825
tyngdebølge	8280
migrantkrise	7138
omprioriteringsbidrag	6951
shitstorm	5881
hadprædikant	5112
visumfrihed	3689
udlændingeminister	3225
jobparat	2153
ambulancedrift	2082

Vi har nu set på to fremgangsmåder til fremfinding af nye ord, nemlig

1. at søge efter ord i korpus, der udviser en frekvensprofil svarende til den, vi så i *smartphone*-eksemplet,
2. at finde frem til ord, der inden for en given periode udviser en overhyppighed i brugen i forhold til ellers.

Begge metoder tager umiddelbart udgangspunkt i korpus.

Eksterne kilder
Ud over selve korpus kan eksterne kilder indgå i jagten på nye ord. Til disse kilder hører bl.a.:

- Ord fra DDO-søgeloggen, som brugere efterspurgte, men som ikke findes i DDO
- Ord fra KorpusDK-søgeloggen, som brugere søgte på, men som ikke findes i KorpusDK på ordnet.dk
- Sprognævnets og DSL's fælles indberetningsbase
- Ord i DDO-betydningsdefinitioner, som ikke kan slås op i DDO
- SpORDhundeord – indberetninger fra frivillige, indsamlet under udarbejdelsen af den trykte version af DDO
- Årets nye opslagsord i Retskrivningsordbogen
- Ord fra den lemmakandidatbase, der blev brugt under udarbejdelsen af den trykte DDO.

Organisering af ordmaterialet
Ord fra de nævnte korpusbaserede og eksterne kilder samles i en database over lemmakandidater, som går under navnet *Semafor*. Basen indeholder desuden ordmaterialet fra det hidtidige arbejde med DDO:

- Færdige artikler i DDO pr. 31.12.2015
- Ord i ufærdige artikler
- Ordforslag fra arbejdet med Begrebsordbogen
- Redaktionelle ordforslag.

Semafor er en integreret del af CoREST og hjælper redaktørerne med at udvælge relevante ord til beskrivelsen i DDO. Basen har følgende egenskaber:

- Ord fra alle kilder er samlet her.
- Kun ord, som ikke har en artikel i DDO, vises umiddelbart.
- Ord er vægtet efter deres hyppighed i BAKSPEJLET.
- Redaktører reserverer ord i basen, inden de beskriver dem i ordbogen.
- Redaktørerne kan supplere basen med egne forslag.

Ulempen ved denne model er indtil videre, at basen præsenterer ordene opdelt efter kilder for redaktørerne. Således kan en redaktør vælge at fokusere på årets ord for et bestemt år eller fx ord fra søgeloggen. Der findes hidtil ingen overordnet præsentation, der vægter ordene ud fra en kombination af deres udbredelse i BAKSPEJLET og deres tilstedeværelse i forskellige kilder. Et sådant overordnet perspektiv, der giver redaktørerne det bedste bud på de næste relevante ord, der skal beskrives, implementeres inden for det næste år.

Konklusion

Nye ord til optagelse i DDO findes i forskellige kilder. Den væsentligste kilde er korpusset BAKSPEJLET, hvor nye ord fremfindes ved at søge efter ord, der tilfredsstiller en bestemt frekvensprofil gerne af typen *smartphone* (ikke implementeret endnu) eller ved at finde frem til ord, der er overhyppigt repræsenterede i en del af korpus, fx i tekster fra et bestemt år eller en særlig teksttype (implementeret). Derudover hentes ord fra forskellige eksterne registranter.

Relevansen af et nyt ord afgøres enten ved frekvensprofilering (konkrete forsøg i stor skala mangler dog at blive udført) eller ved at kombinere deres korpusrepræsentation med repræsentationen i forskellige eksterne kilder (under udarbejdelse).

Endelig organiseres lemmakandidaterne til optagelse i ordbogen i en særlig database, *Semafor*, hvorfra redaktørerne kan udvælge ord til beskrivelse i ordbogen.

Jørg Asmussen
Seniorredaktør
Det Danske Sprog- og Litteraturselskab
ja@dsl.dk

Populær formidling og ordbøger – et tilbageblik

Af Ole Lauridsen

I 16 år, fra 2000 til 2016, havde jeg glæden af at være 'Sprogmagisteren' på DR P4's 'Sproghjørnet', et dagligt programindslag af tre til fire minutters varighed der byggede på spørgsmål fra lytterne og gennem årene blev vældig populært. Vi havde de sidste 10 år op mod en million ugentlige lyttere, og på et tidspunkt var programmet på andenpladsen over downloadede podcasts på DR. Sammen med mine studiemakkere, først Preben Heide og siden Ivar Hesselager, besvarede jeg hen over årene i omegnen af 10.000 spørgsmål. Hvad kan – med en passende omskrivning – germanistik ikke føre til! (Man vil have gættet at jeg oprindelig er germanist (med en konferens i ældre tysk sprog)).

Spørgsmålene til programmet var naturligvis mangeartede. Nogle var ganske brede som: Er engelsk ved at ødelægge dansk? Hvorfor sjusker folk (mestendels de unge) sådan med deres sprog? Hvordan er det danske sprog opstået? Hvad sker der med dialekterne? Men langt størstedelen var mere specifikke og drejede sig om ret og vrang, om enkeltords, udtryks, ordsprogs eller talemåders historie og/eller deres betydning, og også udtale af ord og enkeltlyd var ikke helt sjældent på tapetet.

Typen 'Hvad er ret og vrang?' gik i reglen på grammatiske forhold ('Kan man virkelig sige *ham der er ældre end mig*'?, 'Hvornår bruger man *hans/hendes* og *sin'*, 'Hvordan skal man skelne mellem *ligge – lægge, springe – sprænge, synke – sænke* osv.), og gik de ud over det mere almindelige (som de anførte), så måtte de større danske grammatikker og grammatisk orienterede opslagsværker konsulteres: de nyere som Erik Hansen/Heltoft, 'Håndbog i Nudansk', 'Dansk Sprog', 'Dansk Sproglære' m.fl. og de ældre som Diderichsen, Aage Hansen, Wiwel og Mikkelsen.

Grammatikken fyldte noget, men ordstoffet fyldte endnu mere, og så kom ordbøgerne selvfølgelig i den grad i spil. I det følgende vil jeg causere over hvilke ordbøger jeg brugte og hvordan – dvs. give et indblik i mit arbejde, en værkstedsrapport så at sige. Jeg vil ikke gå i detaljer og fremdrage bestemte opslag i bestemte værker, men anlægge en helt generel synsvinkel. Lad det straks være sagt at jeg her ikke vil kaste mig ud i teoretisk-leksikografiske overvejelser – jeg har brugt ordbøgerne som fagperson og ikke taget alt for gode varer, jeg har været mere end irriteret over leksikografiske inkonsistenser og mangel på leksikografisk konsekvens, jeg har været dybt uenig med diverse udlægninger af teksten, jeg har ofte forbandet alt for korte, måske fejlbehæftede og reelt intetsigende opslag, og jeg har sjældent stillet mig tilfreds med ét opslag i én ordbog. Jeg har altså ikke været en bevidstløs bruger, men altså bruger og ikke leksikograf (om end jeg har udgivet et par ordbøger inden for dansk-tysk erhvervssprog).

Mine valg af opslagsværker byggede på den drejning jeg – som oprindelig sproghistoriker – ønskede at give mine svar: Jeg ville gerne nå dybere end et overfladisk 'sådan er det' og under- eller udbygge 'sådan er det' med 'fordi'. Alle svar havde dermed i princippet to trin: en historisk redegørelse og en vurdering af ordets/udtrykkets status i moderne dansk. Det betød at jeg som springbræt til videre opslag i høj grad anvendte ordbøger der afspejler sprogbrugen i ældre tider og beskæftiger sig med etymologi.

Mit primære værktøj var – ikke overraskende – 'ODS'. Enhver vil vide at det indtil værket blev digitaliseret, ofte var en kæmpeopgave at læse sig igennem de ofte meget lange artikler, så internetudgaven var en enorm lettelse, ligesom det at kunne søge på kryds og tværs selvfølgelig også gjorde mine svar mere kvalificerede. Når etymologierne i 'ODS' forekom mindre overbevisende eller en sjælden gang manglede, gik jeg til 'Dansk etymologisk Ordbog', og slog den ikke til, brugte jeg tyske og engelske etymologiske ordbøger: for det tyskes vedkommende især Kluges 'Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache' fulgt af Herman Pauls 'Deutsches Wörterbuch' og Grimm-brødrenes 'Deutsches Wörterbuch' (online med links til yderligere internetbaserede kilder), og for det engelskes vedkommende 'Oxford English Dictionary' og 'Online Etymology Dictionary', et kompilationsværk der bygger på forskellige standardopslagsværker inden for området. DDO har visse etymologiske oplysninger, men i mange tilfælde er de ikke videre brugbare – de er for kortfattede – og det samme gælder 'Nudansk Ordbog'.

Ikke helt sjældent lagde spørgsmålene op til at gå betydningsudviklinger efter i sømmene. ODS kan i så henseende bidrage, men kun tilbage til 1700-tallet, og værket lader sig fint supplere af Moths Ordbog og 'Holberg-ordbogen' – begge i velsignet digitalisering. For de tidligere århundreders vedkommende brugte jeg i mange år Kalkar i pdf-udgaven, og i dag kan jeg ærgre mig over at den nye udgave ikke kom mens jeg stod for programmet, for Kalkars etymologiske principper for opbygningen af ordbogen gjorde den ikke just håndterlig – men den gav trods alt meget. Var 'Sproghjørnet' fortsat, havde jeg også kastet mig over 'Gammeldansk Ordbog' og 'Renæssancens Sprog i Danmark'. Ordnet.dk og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab har bidraget vældig positivt til dansk sproghistorie.

Nu er ODS jo ikke et sandhedsvidne for så vidt angår moderne sprogbrug, og var den i spil, brugte jeg DDO (også mest i den digitaliserede udgave), 'Nudansk Ordbog' og (på det sidste og kun mere sporadisk) 'Den danske Begrebsordbog'. Ikke helt sjældent slog belæggene ikke til, og jeg gik så til 'KorpusDK' på ordnet.dk; af og til foretog jeg også en websøgning og gennemgik en håndfuld af de træffere jeg fik – indrømmet, en noget uvidenskabelig fremgangsmåde, men det var jo heller ikke den højere videnskab der skulle formidles i programmet. 'Retskrivningsordbogen' inddrog jeg også for så vidt angår stavning og bøjning, for det er jo nu engang den vi – nolens volens – skal rette os efter, i det mindste inden for det offentlige. Ydermere tyede jeg af og til til 'Mål og Mæle' der ganske vist er et tidsskrift og ikke en ordbog, men det rummer bunker af artikler om enkeltord i moderne dansk, og via dets fremragende register kan det bruges som regulært opslagsværk for perioden 1974-2009; for oplysninger fra senere udgivelser må man i gang med hvert enkelt nummer i papirudgaven.

Der blev også i et stort omfang spurgt til 'vendinger' og 'udtryk' som det i reglen blev kaldt. De opslagsværker jeg inddrog ved arbejdet med enkeltord, kunne jeg selvfølgelig også bruge i den forbindelse, men en kilde til mange svar var 'Bevingede Ord', for den giver netop den baggrund jeg hele tiden havde i tankerne – i langt de fleste tilfælde i det mindste. Forklaringerne forekommer ganske vist ikke alle lige klare og overbevisende, men så holdt jeg opslagene op mod opslag i andre danske eller fremmedsprogede værker og nåede ad den vej forhåbentlig til en form for sandhed.

Også ordsprog, både deres betydning og deres form, blev regelmæssigt taget op af lytterne. Et helt interessant problem her var at de ofte havde forvansket ordsprogene – hvilket jo er ordsprogenes skæbne – og jeg måtte så (hvis ikke jeg kendte den oprindelige ordlyd) søge den frem. Jeg ejer en pragtudgave af Peder Syvs ordsprogssamling som var til god hjælp på samme måde som Brøndum-

Nielsens ’Danske Ordsprog’ som også står i min reol. Et par løjerlige titler som jeg har fra min salig fars bibliotek, nemlig August F. Schmidts ’Danmarks Byremser’ og ’Stedlige Mundheld og Talemaader’, kunne også føre mig på sporet. Disse håndbøger – som det er – er igen først og fremmest kompilationer, dog leverer Schmidt ikke helt så få baggrundsforklaringer. Det samme gælder Chr. Ballings ’Ordsprogslærdom’ og Johannes Koks ’Danske Ordsprog og Talemåder fra Sønderjylland’ som et par lyttere skænkede mig; sidstnævnte angiver bl.a. svenske og tyske ækvivalenter og kunne hjælpe mig videre når jeg skulle granske baggrund og oprindelig betydning. Også her kunne jeg have tyet til andre og flere opslagsværker, men de nævnte – kombineret med opslag i forskellige værker vedrørende almuekulturen og brug af ’Dansk Folkemindesamling’ – gjorde fyldest. Og så må jeg naturligvis ikke glemme ’Bevingede Ord’ der indeholder masser af ordsprog, men desværre ikke altid går dybere ind i deres oprindelse. ODS og DDO er også leveringsdygtige på ordsprogssiden – i det mindste i et vist omfang, og først og fremmest ODS.

Til moderne sprogbrug hører også slang, og det er et af de noget vanskeligere emner at gå til når man vil andet og mere end blot registrere at ordet/udtrykket findes, med andre ord når man vil ned i udtrykkets oprindelse og (samtids)historie. Slangordbøgerne hjælper sjældent meget, for de er jo i hovedsagen blotte oplistninger med betydningsforklaringer og intet andet – men ofte fornøjelig læsning. For tiden omkring 1950 er Kaj Boms ’Slang’ en guldgrube; tiden omkring 1900 fanges i ’Ordbog over Gadesproget’, men den fører i hovedsagen ikke ud over ren registrering, og afgrænsningen af ’gadesproget’ er – som så meget andet i bogen – temmelig kuriøs; ’nok’, ’sågar’ og diverse bibelske talemåder er blandt opslagsordene, og skal der knyttes betydninger til det virkeligt ’lavere sprog’ tyr man til de decente klassiske sprog (for nu undtagelsesvis at give et par mere konkrete eksempler).

Der gik ikke en måned uden et par spørgsmål vedrørende dialektord. Her var jeg godt hjulpet af den digitale ’Jysk Ordbog’ og af ’Ømålsordbogen’ i bogform (en forbandelse, for bogen er alt andet end læsevenlig og artiklerne ofte ganske lange). Kriserne indfandt sig når ordene startede med et bogstav længere nede i alfabetet end ca. midten, for begge ordbøger er som bekendt ikke færdige. Feilberg (i pdf-format) havde jeg også kolossal glæde af, og den kunne hjælpe med ved sidste del af alfabetet; kun bliver man ofte fanget af de mere kulturhistoriske redegørelser som ordbogen rummer, og man kommer dermed nemt ud ad en tangent. ’Ord og Sag’ er ligesom ’Mål og Mæle’ ganske vist ikke en ordbog, men et tidsskrift; det behandler dog masser af i hovedsagen jyske enkeltord/-udtryk, og også det har et godt stikordsregister der gør det anvendeligt som opslagsværk.

Stednavne fyldte ikke så lidt. ’Dansk Stednavneleksikon’ gav i så henseende fremragende hjælp, og når den – ved navne på flækker og lign. – ikke slog til, måtte jeg i gang med specialfremstillinger fra Nordisk Forskningsinstitut; den digitale ordbog herfra blev først introduceret sent i forløbet, men den er et godt redskab om end den ofte ikke er videre meddelsom når det gælder betydninger.

Fagsprog fyldte ikke voldsomt meget, men der kom hvert år en håndfuld spørgsmål inden for ikke mindst sejlsport og byggefag. De nævnte danske standardopslagsværker kunne i nogle tilfælde give tilfredsstillende svar, men ofte var spørgsmålene anderledes specifikke, og jeg anvendte så alskens specialordbøger og/eller internetkilder – og brændte fingrene mere end en gang. Som enhver fagleksikograf vil vide, kræver det en god portion faglig viden at arbejde med fagsprog – her slår sproglig indsigt slet ikke til. Jeg må i den forbindelse blankt indrømme at jeg af og til lod den slags spørgsmål fare, og der var jo også rigeligt andet at tage af. Desuden bestræbte vi os på at udvælge spørgsmål af generel interesse og karakter for ikke at kede de lyttere der ikke have mere specielle sproglige interesser.

Endelig spørgsmål vedrørende udtale: De drejede sig i høj grad om ret og vrang og om ungdommens (grimme) sprog. Den slags spørgsmål er i princippet nemme at håndtere, for vi har jo ingen udtalenormering af det danske sprog; alt er faktisk muligt, men vi styrer – de fleste af os – efter en gennemsnitsudtale, rigsdansk forstås. Det betyder selvfølgelig ikke at udtalespørgsmål blev belønnet med en kold afvaskning og svaret 'Det er helt ok, for alt er ok'. Med afsæt i 'Udtaleordbogen' så vi på hvad der er de mest almindelige udtaler, og til forklaring af afvigelser fra den altså egentlig ikke eksisterende standard benyttede jeg igen og igen Brink/Lunds lærde 'Dansk Rigsmål' og sekundært Bom/Kreners fornøjelige 'Hørte du hvad han sae…?' . Ved udtalen af stednavne kunne Kr. Halds 'Danske stednavne med udtaleangivelse' inddrages, og somme tider kontaktede jeg det stedlige kommunale informations-/turistkontor for at høre den herskende mening der – og her skulle man være forsigtig: I forbindelse med et spørgsmål om udtalen af 'Odder' med eller uden stød, fik jeg af de stedlige at vide at navnet er uden stød, men det lykkedes de to jeg talte med, både at bruge formen med stød og den mindre kønne form med j frem for blødt d (og i øvrigt også med stød) – [o'jjer]. Det kunne vi så spinde en (anonymiseret) ende over i programmet.

Så mange var ordene. Noget vægtigt bidrag til leksikografien er der her ingenlunde tale om, men det fremgår nok at fx så vidt angår moderne sprogbrug er der ikke virkelig informativ og dybtgående information at hente i opslagsværkerne. Man må sammenstykke sine informationer fra mange forskellige kilder, og man bliver nu og da ladt i stikken og må i gang selv. Naturligvis vil den almindelige bruger ikke have et behov som det jeg havde, men vil man bare et lille spadestik dybere og støde frem mod at forstå og ikke blot blive på overfladen, så skal der helt andre boller på suppen end ét opslag i én ordbog. Jeg havde en stor personlig glæde ved at være med i programmet, og en ikke mindre glæde ved at jonglere rundt med ordbøgerne – som indiskutabelt lader meget tilbage at ønske, men som alligevel rummer en ufattelig rig information. Den skal bare indtages og fordøjes, somme tider med nogen forsigtighed.

De anvendte værker:

Balling, Chr. (1905). *Ordsprogslærdom*. København: Det Schønbergske Forlag.

Becker-Christensen, Chr. (2005). *Nudansk Ordbog med etymologi*. København: Politikens Forlag.

Bom, K. (1948). *Slang: argot-jargon*. København: Westermann.

Bom. K. og Krener K. (1959). *Hørte du hvad han sae…?* København: J. H. Schultz.

Brink, L. og Lund, J. (1975). *Dansk rigsmål: lydudviklingen siden 1840 med særligt henblik på sociolekterne i København*. København: Gyldendal.

Brøndum-Nielsens, Johs. (1942). *Danske Ordsprog*. København: Høsts Forlag.

Den Danske Ordbog (DDO). http://ordnet.dk/ddo.

Diderichsen, P. (1946). *Elementær Dansk Grammatik*. København: Gyldendal.

Feilberg, H.F. (1997). *Bidrag til en Ordbog over jyske Almuesmål*. Lyngby: Dansk Historisk Håndbogsforlag.

Galberg Jacobsen, H. og Stray Jørgensen, P. (2007). *Dansk Sprog*. København: Hans Reitzel.

Galberg Jacobsen, H. og Stray Jørgensen, P. (2013). *Håndbog i Nudansk.* København: Politikens Forlag.

Hansen, E. og Heltoft, L. (2011). *Grammatik over det Danske Sprog*. København: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Hansen, Aa. (1944). *Peder Syvs Danske Ordsprog*. København: Ejnar Munksgaards Forlag.

Hansen, Aa. (1967). *Moderne Dansk*. København: Grafisk Forlag.

Holbergordbogen. http://holbergordbog.dk/.

Jysk Ordbog. http://www.jyskordbog.dk/hjemmesider/index.html.
Jørgensen, B. (1981-1983). *Dansk Stednavneleksikon*. København: Gyldendal.
Kalkar, O. (1976). *Ordbog til det ældre danske sprog: 1300-1700*. København: Akademisk Forlag.
Kok, Johs. (1870). *Danske Ordsprog og Talemåder fra Sønderjylland*. København: Den Gyldendalske Boghandel.
Kristiansen, T. et al. (red.). (2009). *Dansk Sproglære*. Frederiksberg: Dansklærerforeningens Forlag.
Kristiansen, V. (1908). *Ordbog over Gadesproget og saakaldt daglig tale*. København: Hagerup.
Mikkelsen, K. (1975 [1911]). *Dansk ordföjningslære med sproghistoriske tillæg håndbog for viderekomne og lærere* (Fotografisk optryk af 1. udg.). København: Hans Reitzel.
Moths Ordbog. http://mothsordbog.dk/.
Nimb, S. et al. (2014). *Den Danske Begrebsordbog*
Ordbog over det danske sprog (ODS). http://ordnet.dk/ods.
Schmidt, August F. (1957). *Danmarks Byremser*. København: Ejnar Munksgaards Forlag.
Schmidt, August F. (1964). *Stedlige Mundheld og Talemaader*. Brabrand: Eget forlag.
Vogel-Jørgensen, T. (2006) *Bevingede Ord*. København: Grafisk Forlag.
Wiwel, H.G. (1901). *Synspunkter for dansk sproglære*. København: Det Nordiske Forlag.
Ømålsordbogen. (1992-). København: Videnskabernes Selskab.
Ågerup Jervelund, A. et al. (2012). *Retskrivningsordbogen*. København: Alinea.

Ole Lauridsen,
lektor, mag.art.
Center for Undervisning og Læring, School of Business and Social Sciences
Aarhus Universitet
ole@au.dk

Fra Leiden til Leiden – en *COST Action* på sidste vers eller Om leksikografisk efterlevelse og overlevelse

Af Patrick Leroyer og Henrik Lorentzen

Som det nok vil være LEDA-Nyts læsere bekendt, har Danmark deltaget i European Network of e-Lexicography (EneL) de sidste fire år. Netværket blev oprettet som led i COST Action IS1305, der begyndte i oktober 2013. Vi har rapporteret mundtligt ved et foredrag i LEDA og skriftligt i LEDA-Nyt nr. 60.

Fra den 24. til den 25. februar i år blev det sidste ordinære møde holdt i Budapest, og den 18. september fandt det afsluttende arrangement sted i Leiden, hvor det hele begyndte, og hvor netværkets administration holder til. Ved tidligere møder har der typisk været et indledende møde i COST-aktionens Management Committee efterfulgt af separate sessioner i de fire arbejdsgrupper (Working Groups, WG1-4), men denne gang var hele gruppen forsamlet til et omfattende program der skulle opsummere det arbejde der er udført, og de resultater der er opnået i løbet af de fire år.

WG1 har under overskriften *Integrated interface to European dictionary content* haft til opgave at etablere en portal med fælles adgang til en lang række kvalitetsordbøger for europæiske sprog. Portalen er tilgængelig på adressen www.dictionaryportal.eu, og vi vil gerne opfordre læserne til at se nærmere på den og foreslå flere ordbøger med dansk. I øjeblikket indeholder portalen fem danske ordbøger, men det vil kun være rimeligt at tilføje andre. Som bruger kan man trykke på *Suggest a dictionary* (portalen taler desværre endnu ikke dansk) eller henvende sig til én af os. For at komme i betragtning bør en ordbog opfylde en række kriterier (www.dictionaryportal.eu/en/crit/), hvoraf nogle af de vigtigste er troværdighed, autoritet, størrelse, detaljeringsgrad, beregnet for mennesker (ikke computere), men det skal understreges at kriterierne primært er vejledende.

Udvikleren bag portalen, Michal Měchura, betonede i sit oplæg med titlen *How (not) to build a European Dictionary Portal* at hjemmesiden i sin første version blot lader brugeren slå op i den valgte ordbog. Indlysende næste skridt for portalen vil være yderligere sammenkædning og sammenkobling så det for eksempel bliver muligt at søge i flere ordbøger på én gang. Når nu arbejdet er afsluttet, kunne man frygte at portalen bliver efterladt til sig selv og begynder at samle støv. Heldigvis bliver det ikke tilfældet. Fremover vil den blive vedligeholdt af såkaldte kuratorer i hvert land og for hvert sprog (i øjeblikket undertegnede). De får så til opgave løbende at servicere og udvikle portalen så der kommer flere ordbøger og dermed flere søgemuligheder.

I WG2 (*Retro-digitized dictionaries*) har man beskæftiget sig med temaer som at skaffe sig et overblik over digitaliserede ordbøger og hvordan de bedst mærkes op, og udnyttelse af indhold der er knyttet sammen på tværs af resurser. Arbejdsgruppen har med stor succes holdt to *training schools*, hvor erfaringer med at digitalisere og opmærke ældre ordbøger er blevet udvekslet. Vi fik så i Leiden lejlighed til at få et kort indblik i hvordan man afhængigt af de valgte digitaliserings-formater og detaljeringsgrader kan få gamle *legacy*-ordbøger (historiske ordbøger, der afspejler vores kulturarv) til at åbne op for en række nye, spændende søgemuligheder.

Selv har vi overvejende deltaget i WG3 (*Innovative e-dictionaries*). Ved mødet i Budapest faldt præsentationerne indenfor to emner: *Between Corpora and Dictionaries* og *Crowdsourcing and Gamification*, og indlæggene kom omkring både tegnsprogsordbøger (nederlandsk), talesprogsordbøger (tysk) og crowdsourcing som kilde til viden om typiske lørnerfejl (svensk). På det afsluttende møde i Leiden talte Miloš Jakubíček, en af arvtagerne for Adam Kilgarriff i Lexical Computing, om *Tools and methods creating innovative e-dictionaries*, og Luis Espinosa beskæfti-gede sig med udnyttelse af Wikipedia-data.

En konkret udløber og fortsættelse af EneL-netværket er det fælles europæiske projekt ELEXIS, der blev præsenteret af Simon Krek. Det har dansk deltagelse af Københavns Universitet, Center for Sprogteknologi, og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Andetsteds i dette nummer af LEDA-Nyt (s. 25, red.) kan man læse mere om hvad dette projekt går ud på, og hvilke perspektiver der ligger i det. Det forventes at gå i gang i januar 2018 og løbe i fire år.

WG4 har arbejdet med temaet *Lexicography and lexicology from a pan-European perspective*, og det har ikke været så let for udenforstående at blive klog på hvad det indebærer. Ved mødet i Leiden blev det mest konkrete indlæg hertil leveret af Chris Mulhall fra undergruppen Landlex, der på tværs af europæiske sprog har sammenlignet ord der betegner genstande i landskabet, bl.a. de engelske ord *hill* og *field* og deres ækvivalenter. Undertitlen til hans foredrag kunne stå som motto for hele dagens indlæg: *A lot done – more to do!* Foredragene kan i øvrigt findes på YouTube under "eLex Conference".

Hvordan skal man ellers vurdere forløbet og resultatet af COST-aktionen? Har ENeL som netværk formået at sikre sin egen efterlevelse? Både ja og nej. Ja fordi nogle af projekterne som fx portalen fortsætter i regi af den nye ELEXIS-infrastruktur. Og ja fordi netværksmedlemmerne fortsat vil kunne arbejde sammen i tilknytning til konkrete tiltag indenfor ELEXIS, dog forudsat de byder ind med konkrete projekter og leksikografiske data. Muligheden står i al fald åben. Men nej fordi man kan frygte at arbejdsgrupperne 1 og 4 vil få svært ved at opretholde forbindelsen selvom der på papiret er åbent for den fortsatte udvikling af retrodigitalisering, med flere avancerede *legacy*-ordbøger og for udbredelse af paneuropæisk, digital kulturleksikografi (det sidste er som nævnt en lidt uklar dagsorden, men sådan har det været fra starten). Læseren vil nu have forstået at drivkraften i netværket fra starten af har været indlejret i WG3 og i den innovative leksikografi, hvor fokus blev rettet mod alle de nye digitale muligheder teknologien åbner for leksikografien.

Nogle vil sikkert begræde at den veletablerede og anerkendte leksikografiske kultur som vi har kendt den gennem århundreder, definitivt synes at vige pladsen for leksikografisk teknik og måske leksikografisk, kunstig intelligens (vi er stærkt på vej!). Men det må anses for at være en naturlig konsekvens, midt i disse disruptive tider, hvor tingene ikke længere er som de plejede at være. Leksikografi bevæger sig nu med raske skridt hen imod *linked data* og *big data*-systemer hvor ordbogen som kulturartefakt snart bliver museumsgenstand, men hvor professionen vil kunne overleve fordi den stadig er leveringsdygtig i leksikografiske data af høj kvalitet der kan anvendes i et hav af moderne informationssystemer og applikationer – inklusive maskinoversættelse, writing assistents og sågar kunstig intelligens. Man kan måske endda sige at det er dens eneste overlevelsesmulighed at indgå i et eller andet samarbejde med Google og tilsvarende mastodonter.

Konkluderende vender vi tilbage til vores titel. Mens den traditionelle leksikografiske verden synes at fortone sig, må vi nu konstatere at ENeL på godt og ondt har været fødselshjælper til ELEXIS og

sikret et generationsskifte. For på sigt er det intet mindre end den leksikografiske overlevelse der er på spil. Vi krydser fingre for et langt og lykkeligt liv.

Hvis du vil vide mere, så besøg ENeL's hjemmeside, hvor alt materiale fra tidligere møder og aktiviteter er arkiveret: http://www.elexicography.eu/.

Patrick Leroyer
Lektor
Aarhus Universitet
Institut for Kommunikation og Kultur,
Center for Leksikografi
pl@cc.au.dk

Henrik Lorentzen
Seniorredaktør
Det Danske Sprog- og Litteraturselskab
hl@dsl.dk

Globalex – et nyt medlem af lex-familien

Af Lars Trap-Jensen

En ny sammenslutning har set dagens lys: Globalex er navnet, og den henvender sig til alle der er involveret, fagligt eller akademisk, med fremstilling af ordbøger og andre sprogresurser – uanset hvor i verden de befinder sig. Baggrunden for initiativet er en erkendelse af at de udfordringer som leksikografer står overfor, stort set er de samme over hele verden. De første tanker om et fastere samarbejde blev luftet i forbindelse med konferencen eLex 2015 i England, og i den form som det nu har taget, omfatter sammenslutningen repræsentanter fra alle de eksisterende kontinentale foreninger for leksikografi i Afrika (AFRILEX), Asien (ASIALEX), Australasien (AUSTRALEX), Europa (EURALEX) og Nordamerika (DSNA) samt eLex.

Grundtanken i Globalex er altså at fokusere på leksikografi i globale sammenhænge og at fremme samarbejde mellem forskellige segmenter der i dag opererer mere eller mindre uafhængigt og selvstændigt, uanset om det sker regionalt, emnespecifikt eller i andet regi.

Tanken er derimod ikke – endnu – en forening med egen bestyrelse, vedtægter, kontingentbetalende medlemmer samt konference- og tidsskriftsserie. Dertil rækker formentlig hverken de økonomiske resurser eller de deltagendes tidsmæssige resurser. Nej, meningen er at Globalex skal fungere som en slags paraplyorganisation for de eksisterende kontinentale foreninger og primært koordinere arrangementer og publikationer.

Overordnet sigter Globalex mod at lette videndeling og samarbejde blandt leksikografer og andre der beskæftiger sig med sprog og sprogteknologi, i et forsøg på at fremme udviklingen af leksikalske resurser globalt. Initiativtagerne tror også på at udforskning, udveksling, formidling, integration og brug af sådanne resurser kan føre til et forbedret samarbejde mellem den akademiske verden og erhvervslivet over hele verden.

En anden kerneidé er at den eksisterende forskning og formidling kan nå ud til et langt større publikum hvis vi bliver bedre til at udnytte moderne tekniske hjælpemidler, til gavn for alle leksikografisk interesserede. Men det kræver en større grad af koordinering og samarbejde mellem de kontinentale foreninger.

Videndelingen kan fremmes ved at give adgang til præsentationer og artikler fra konferencer og tidsskrifter udgivet af de leksikografiske foreninger. Det kan gøres ved at tillade søgning i det samlede materiale fra ét enkelt søgefelt på Globalex' hjemmeside. Det kan også gøres ved at tilbyde videooptagelser fra igangværende og tidligere konferencer og ved at fremme virtuel kommunikation med personer der ikke har mulighed for at deltage personligt i en konference. Udbyttet af en konference mangedobles hvis leksikografer kan få virtuel adgang til foredrag og præsentationer gennem livestreaming, ikke mindst dem der befinder sig på steder hvor de ikke har mulighed for at få dækket udgifter til rejse og konferencedeltagelse.

Man kan altså ikke melde sig ind i Globalex; det er blot en ramme for samarbejdet mellem eksisterende foreninger og konferencer. Men hvis du synes at globalt samarbejde er rigtig og støtter idéen om Globalex som rammen for det, er det bedste du kan gøre, at støtte op om de leksikografiske foreninger der findes lokalt og regionalt, dvs. LEDA, NFL og Euralex (bliv medlem!).

I sin første spæde levetid har Globalex koncentreret indsatsen om to aktiviteter. For det første er der udviklet en hjemmeside som med tiden skal tilbyde adgang til stadig større mængder materiale: artikler, tidsskriftsartikler, nyhedsbreve samt videooptagelser fra konferencer m.m. Hjemmesiden kan besøges på http://globalex.link. For det andet har Globalex arrangeret en workshop i forbindelse med LREX 2016 (se program og *proceedings* m.m. på http://ailab.ijs.si/globalex). Den var velbesøgt og så vellykket at den forsøges gentaget i forbindelse med LREC 2018 med et tema om *wordnets* og leksikografi. Om det bliver en realitet, afgøres først efter at dette skrives.

Aktiviteterne i Globalex varetages af en styregruppe med repræsentanter for alle de kontinentale foreninger samt konferenceserien eLex. Gruppen består i øjeblikket af Danie Prinsloo (AFRILEX), Ilan Kernerman (ASIALEX), Julia Miller (AUSTRALEX), Edward Finegan (DSNA), Iztok Kosem (eLex), Simon Krek (eLex) og Lars Trap-Jensen (EURALEX).

Lars Trap-Jensen
Ledende redaktør
Det Danske Sprog- og Litteraturselskab
ltj@dsl.dk

ELEXIS

Af Sanni Nimb

ELEXIS er et nyt leksikografisk EU-projekt med dansk deltagelse der netop har modtaget en 4-årig bevilling under forsknings- og innovationsprogrammet Horizon 2020, et stort anlagt program der især fokuserer på internationalt, tværfagligt samarbejde mellem forskning og virksomheder med det mål at forskningen skal udmøntes i nye teknologier der kan løse nogle af de samfundsmæssige udfordringer som Europa står overfor. Her kommer udveksling af al tilgængelig information på tværs af sprogene i EU naturligt ind, og det der fokuseres på i ELEXIS, er at udnytte netop den form for information som leksikografer i et bredt udsnit af medlemslandene gennem mange år har beskrevet i ordbøger for de europæiske sprog. Man ønsker at undersøge hvordan alle disse data automatisk kan sammenkædes, analyseres og udnyttes digitalt, både inden for det enkelte sprog og på tværs af de mange EU-sprog med forskellige formål for øje, fx inden for digital humaniora og informationssøgning. Den danske deltagelse i projektet er repræsenteret ved to institutioner, nemlig Det danske Sprog- og Litteraturselskab og Center for Sprogteknologi, Københavns Universitet.

Ideen til ELEXIS er opstået inden for COST/EneL-netværket og GlobaLex-samarbejdet (se s. 20 og s. 23, red.). Projektet ledes af Universitetet i Ljubljana, Slovenien, af Simon Krek der både er almen leksikograf og datalingvist. Der er i alt 17 partnere fra 13 EU-lande: Bulgarien, Danmark, Estland, Irland, Italien, Holland, Portugal, Slovenien, Spanien, Tjekkiet, Tyskland, Ungarn og Østrig samt to partnere fra lande der har formelle samarbejdsaftaler med EU, nemlig Serbien og Israel.

En del af de 17 partnere er nationale leksikografiske miljøer i de pågældende lande, herunder DSL i Danmark, hvis rolle bl.a. er at levere leksikografiske data til de eksperimenter der skal foregå inden for projektet. To af partnerne er private virksomheder der producerer ordbøger og sprogteknologiske data for mange sprog, nemlig Lexical Computing in Brno, Tjekkiet og K Dictionaries i Tel Aviv, Israel.

De fleste af partnerne er universitetsinstitutioner der arbejder med leksikalske data, forsker og underviser i almen leksikografi og/eller datamatisk leksikografi inden for et bestemt (eller flere) sprog, evt. suppleret med forskning og ekspertise i sprogteknologi, fx semantisk parsing og maskinlæring. De to danske partnere, DSL og CST/KU, repræsenterer tilsammen denne kombination af forskningsekspertise for det danske sprog. De har siden starten af nullerne sammen undersøgt hvordan man ud fra almene ordbøger bedst kan udvikle formelle leksikalske data for dansk med henblik på udnyttelse i sprogteknologi. Dette har bl.a. ført til udviklingen af det danske *wordnet* 'DanNet' ud fra Den Danske Ordbogs ordbeskrivelser (se wordnet.dk, andreord.dk) og til projektet WordTies, hvor en del af DanNet er kædet sammen med *wordnets* for andre sprog, nemlig engelsk, svensk, finsk, estisk og polsk (se wordties.cst.dk). Senest har de to institutioner bl.a. samarbejdet om forskning i semantisk opmærkning og om at udvikle et dansk Frame-leksikon der baserer sig på Berkeley FrameNet.

Målet for ELEXIS er helt i tråd med dette arbejde idet man ønsker at udvikle effektive og standardiserede metoder til at kæde så mange ordbogsdata sammen som muligt, både på tværs af sprog og inden for de enkelte sprog, fx mellem moderne og ældre ordbøger. For dansk vil vi på DSL og CST i første omgang tage udgangspunkt i de ord fra Den Danske Ordbog der er oversat til engelsk via DanNets sammenkædning med det engelske WordNet idet vores data på den måde umiddelbart kan bruges af de øvrige partnere i ELEXIS.

Udover dette arbejde skal ELEXIS bl.a. udbyde universitetskurser i leksikografi og sikre mulighed for forskerophold på tværs af de lande der deltager. Man kan fx søge om ophold i et bestemt leksikografisk miljø hvis man har behov for at lave undersøgelser på data der ikke er offentligt tilgængelige. Der vil blive udbudt ca. 30-40 rejsestipendier i alt (varighed ca. 2 uger) over perioden fra midten af 2018 til 2021. Man kan søge om ophold hos ELEXIS-partnere i Danmark (DSL), Bulgarien, Estland, Holland, Israel, Serbien, Slovenien, Spanien, Ungarn og Østrig, og det er CST der står for udbuddet af stipendierne.

ELEXIS har opstartsmøde i starten af 2018 hvor de mere detaljerede arbejdsplaner for projektet vil blive fastlagt.

Sanni Nimb
Seniorredaktør
Det Danske Sprog- og Litteraturselskab
sn@dsl.dk

Henrik Andersson (10. juli 1959 - 22. februar 2017)

At Henrik havde hjerteproblemer, var ikke nogen hemmelighed. For seks år siden fik han konstateret atrieflimren i en sjælden og farlig variant og fik i al hast indopereret en pacemaker. Igen i år stod han foran en større hjerteoperation, men nåede ikke at blive indlagt før hjertet sagde stop, denne gang med fatale følger. Med Henriks død har vi, alt for tidligt, mistet en dygtig leksikograf og en højt værdsat kollega.

Henrik begyndte sin leksikografiske karriere kort tid efter at han havde afsluttet sin universitetsuddannelse ved Københavns Universitet. Han blev ansat ved Det Danske Sprog- og Litteraturselskab som en af de første redaktører da arbejdet med *Den Danske Ordbog* blev påbegyndt i 1991, og deltog først i opbygningen af ordbogens korpus, derefter som skrivende redaktør, hvor han især tog sig af områderne musik, medicin, anatomi og psykologi. I 1996 overgik han til redaktionen af *Supplement til Ordbog over det danske Sprog* og overtog her snart posten som ledende redaktør således at generationsskiftet skete glidende. Henrik var ansat ved *ODS-S*-redaktionen indtil det sidste bind udkom i 2005, hvorefter han igen blev tilknyttet *DDO*-redaktionen, denne gang i forbindelse med overgangen til publicering på nettet og udviklingen af ordnet.dk. Ud over at genoptage artikelskrivningen til *DDO* ydede han en uvurderlig indsats i forbindelse med digitaliseringen af *ODS* og publiceringen af værket på nettet. Sideløbende med sin ansættelse ved ordnet.dk fandt han også tid til at bidrage som forfatter til *Gyldendals synonym-ordbog*.

Henrik var en ægte filolog for hvem sprog og litteratur var uløseligt forbundne som hinandens forudsætninger, og han var hele vejen gennem sin leksikografiske løbebane engageret i editionsfilologiske hverv, enten som tilsyn for nogle af DSL's litterære udgivelser eller som udgiver. I sidstnævnte egenskab var det især som udgiver af Herman Bang, Johan Herman Wessel og Ludvig Holberg han ydede en stor indsats. Fra 2009 virkede han foruden ved *ordnet.dk* også på DSL's store Holbergprojekt, og fra 2011 og frem til sin død arbejdede han som fuldtidsredaktør på dette projekt.
Skal man fremhæve nogle særlige træk ved Henriks person, var især to kendetegn iøjnefaldende: hans venlighed og hans kompromisløshed. Da Henrik fyldte 50, faldt det i min lod at sørge for en gave i dagens anledning, en opgave som heldigvis ikke voldte stort besvær. Henrik var ikke religiøst anlagt – efter hans eget udsagn var den eneste -isme han bekendte sig til, hedonismen – og som inkarneret ryger måtte han da have en pibe. Jeg var ikke i tvivl om at den skulle være af typen *bulldog*. Jeg antager at denne model har fået sit navn på grund af sit kompakte, kraftige udseende, og jeg ved at det var en af Henriks yndlingsmodeller. For mig har der nemlig altid været noget udpræget bulldog-agtigt ved ham. Om denne hunderace hedder det i en beskrivelse:
"Kroppen er tætbygget, af ret lav statur, bred, kraftfuld og kompakt. Selv om den umiddelbart kan virke noget truende, gemmer der sig bag det bryske udseende og den firskårne figur et mildt, hengivent og charmerende væsen med et hjerte af guld. Dens udseende indgyder respekt, men af natur er den venlig. Den er ikke svær at opdrage. Dens beskedne, nærmest firskårne ben viser, at den ikke kræver megen motion. Et par daglige ture i spadseretempo er nok til at tilfredsstille den. Til gengæld er det vigtigt at prioritere den sociale omgang". Folk der kendte Henrik, vil utvivlsomt nikke genkendende til denne beskrivelse.

Hans kompromisløshed kom til udtryk på flere måder. Professionelt derved at han havde svært ved at slippe en opgave før den var løst til hans egen tilfredshed, og hans krav til kvalitet var ikke små, ikke mindst når det gjaldt ham selv – hvad der ikke altid gjorde det nemt for ham at acceptere tidens

stigende krav til kvantitet og korte deadlines. Og på det personlige plan kunne det fx iagttages ved at han – trods en livslang interesse for og kolossal viden om klassisk musik – nægtede at udfolde sin ungdoms, antager jeg, lovende talent for korsang og tværfløjte. Enten skulle det være 100 procent eller slet ikke. Henrik var ikke til amatører.

Hans glæde ved mad og drikke og nydelse kan også ses i dette lys. At kvitte tobakken kom aldrig på tale for hans vedkommende, og han var fuldt klar over konsekvenserne af sit valg. ”I min familie bliver vi alligevel ikke gamle”, sagde han. Deri fik han desværre ret.

Lars Trap-Jensen
Ledende redaktør
Det Danske Sprog- og Litteraturselskab
ltj@dsl.dk

Kend din leksikograf!

Redaktionen har denne gang valgt at give ordet til Ellert Þor Johannsson, ordbogsredaktør på Ordbog over det norrøne prosasprog (ONP).

*****

Hvornår og hvordan kom du til at arbejde med faget?
Jeg har altid været interesseret i sprog og læste lingvistik og islandsk ved Islands Universitet. Jeg fik først indblik i leksikografisk arbejde som studentermedhjælper på det leksikografiske institut ved Islands Universitet midt i 90'erne. Her stiftede jeg bekendtskab med mange aspekter af ordbogsarbejdet og forskellige leksikografiske opgaver. Efterfølgende har jeg studeret historisk lingvistik og undervist i oldislandsk ved Cornell University, hvor jeg både fik min MA- og ph.d.-grad. Efter syv år i USA flyttede jeg til Danmark i 2005 for at prøve noget nyt. I 2006 fik jeg så en tidsbegrænset stilling på ONP, hvor jeg varetog forskellige opgaver i forbindelse med digitaliseringen af ONP's citatsamling. Arbejdet på ONP gav mig mulighed for at dyrke mine interesser for historisk lingvistik og oldislandsk og samtidig vende tilbage til leksikografien, som nu var blevet et endnu mere spændende felt i rivende udvikling. Jeg har siddet i min nuværende stilling som redaktør på ONP siden 2012.

Hvad kan du lide ved leksikografi?
Det bedste ved leksikografi er at kunne fordybe sig i materialet. I det daglige arbejde støder man på adskillige problemer som skal løses. Det kan være betydningsnuancer som ikke har været belyst før, svære ordformer som skal analyseres, eller tekster som er udfordrende på en eller anden måde. Jeg kan godt lide at se nærmere på kilderne, dvs. gamle håndskrifter, og det er altid sjovt når man falder over nogle nye ord eller nye betydninger som ikke findes i andre ordbøger. Desuden kan jeg godt lide at arbejde sammen med mine kolleger og at have mulighed for en gang imellem at deltage i konferencer og andre faglige arrangementer.

Hvad bryder du dig ikke om ved feltet?
Jeg kan ikke lide sure mennesker eller folk som let bliver fornærmede. Heldigvis er der ikke mange af dem inden for vores felt. Der er heller ingen grund til at blive irriteret når folk gør tingene anderledes end man selv synes er fornuftigt. Modsatte meninger burde føre til faglige diskussioner og dialog, og ikke til skænderier. Hvis alle var enige hele tiden, ville der ikke være nogen udvikling og fremskridt inden for feltet. Det er vigtigt at huske på at de fleste som arbejder med leksikografi, gør det fordi de kan lide det, og fordi de mener at resultatet kan bruges til noget. Leksikografer må som alle andre respektere at der er forskel på folk, og at der er forskellige arbejdstilgange og metoder ved ordbogsarbejde. Derfor synes jeg at man bør have et åbent sind og en konstruktiv tilgang til andre leksikografers metoder.

Har du nogen leksikografiske kæpheste?
Jeg synes det er vigtigt at der eksisterer gode ordbøger, og at folk generelt ved hvordan man kan bruge ordbøger som hjælpemidler og informerende opslagsværker. Dette er endnu mere vigtigt nu hvor de fleste ordbøger er blevet digitale og ikke længere eksisterer som konkrete objekter, men befinder sig i cyberspace. Det er også vigtigt at folk er opmærksom på kvalitetsforskelle på den information de finder. *Google Translate* betragtes af mange som en slags ordbogsautoritet selvom langt bedre informationer er tilgængelige i ganske gratis

onlineordbøger. Derfor er det min kæphest at gøre flere mennesker opmærksom på fordelene ved *rigtige* (digitale) ordbøger og at få folk til at sætte pris på leksikografisk arbejde.

Hvad er du mest stolt af at have lavet?
Jeg stolt af det arbejde jeg har udført i samarbejde med de andre redaktører for at gøre *Ordbog over det norrøne prosasprog* mere synlig i den leksikografiske verden og indenfor de felter som har med oldnordisk at gøre. Vi vil gerne gøre så mange som muligt opmærksom på at denne ordbog findes og faktisk kan bruges på mange forskellige måder. Der er mange der fejlagtigt tror at det leksikografiske arbejde stoppede da man for mere end ti år siden besluttede at indstille udgivelsen af ordbogen på tryk. Vi publicerer løbende nye ordbogsartikler online på *onp.ku.dk***,** og *ONP* bliver regelmæssigt opdateret med nye features, og det gør mig stolt ☺.

Hvad er din største bommert?
En af fordelene ved at arbejde digitalt er at fejl kan rettest med det samme når de opdages. Selvfølgelig laver man fejl en gang imellem, men med maskinel kvalitetskontrol og en grundig og effektiv korrekturlæsning kan man forhindre at fejlene når ud i verden. En gang imellem opdager vi dog fejl og mangler i online-udgaven eller bliver gjort opmærksom på det af brugerne. Heldigvis plejer de ikke at være særlig store eller alvorlige. Min største bommert er sikkert endnu ikke lavet eller måske snarere endnu ikke opdaget og derfor ukendt …

Fortæl en god leksikografisk anekdote
Da jeg arbejdede på Islands Universitet, blev vi studentermedhjælpere tit sat til at besvare telefoniske henvendelser. Vi fik ofte spørgsmål hvor folk gerne ville have noget afklaret. Nogle gange drejede det sig om et væddemål, men oftest var det bare nogen der spillede scrabble eller måske sad med en krydsogtværs og ville have svar på om en ordform var plausibel eller ej. Folk blev ofte skuffede over vores svar, især hvis de ikke selv havde ret, eller hvis man frit kunne vælge mellem flere muligheder. Et ofte stillet spørgsmål var om et eller andet ord eksisterede eller ej. Oftest kunne jeg svare at der fandtes belæg i vores citatsamling, men hvis der ikke gjorde, så var det dog ikke ensbetydende med at ordet ikke eksisterede. Faktisk kan jeg huske at jeg engang svarede at hvis nogen bruger ordet, indikerer det jo at det eksisterer. Det er sådan et svar folk ikke vil have, så vedkommende kvitterede med mange skønne islandske bandeord. Jeg lærte hurtigt at folk ønsker at bruge en ordbog som autoritet, hvor tingene enten er rigtige eller forkerte, og hvor ord enten eksisterer eller ej. I min optik er det dog ikke sådan ordbøger fungerer. Derfor udtrykte jeg gerne min mening, som ikke altid var lige populær, nemlig at hvis et ord ikke findes i ordbogen, tyder det snarere på at ordbogen skal opdateres, end at ordet ”ikke eksisterer”.

Beskriv en typisk leksikografisk arbejdsdag/arbejdsproces for dig
Der er mange forskellige opgaver forbundet med det redaktionelle arbejde på *ONP*. En stor del af arbejdet er at læse alle belæg der er knyttet til det ord man skal i gang med at redigere, for at danne sig et overblik over de forskellige betydninger ordet repræsenterer. Jeg laver et udkast til artikelstrukturen og identificerer kollokationer eller andre interessante ord-forbindelser, og jeg tjekker med andre ordbøger og glossarer for at se om der er betydnings-nuancer jeg har overset, eller om der er oplysende citateksempler som ikke findes i *ONP*'s arkiver. Hvis det er tilfældet, tilføjer jeg dem. *ONP* skal gerne være så omfattende som muligt, og der er ingen begrænsninger for hvor mange belæg der kan gengives. Det betyder

at alle citater skal passes ind i artikelstrukturen. Jeg bruger også tid på korrekturlæsning og revidering af gennemlæste ordbogsartikler. Vi sparrer gerne med hinanden hvis vi sidder med svære citater eller tvetydige betydninger. Oversættelser kan også sommetider være til nytte, og ofte er det nødvendigt at konsultere sekundærlitteratur for at få betydningen helt på plads.

Hvilket opslagsværk kan du ikke undvære?
Et opslagsværk jeg hyppigt bruger, er Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder. Her finder man informationer om forskellige aspekter af livet i middelalderen. Det kan være vigtigt, især når man skal belyse juridiske eller religiøse termer. Desuden bruger vi på *ONP* flittigt ældre leksikografiske værker over norrønt sprog, især *Fritzners Ordbog* over det gamle norske sprog fra slutningen af 1800-tallet. Vi sørger for at alle citater som *Fritzner* har, også er belagt i *ONP*.

Har du en leksikografisk våd drøm?
Jeg drømmer om at *ONP* kan udvikles på nye og spændende måder. Fx kunne man inkorporere digitale tekstudgaver i *ONP*. Så ville man have adgang til mange flere eksempler på ordenes brug. *ONP* går meget op i tekstintegritet og i at gengive kildeteksten så præcist som muligt. Det betyder at citaterne ikke er normaliseret, hvilket kan være skræmmende for brugere som ikke har et avanceret kendskab til oldnordisk. Jeg drømmer om automatisk normalisering hvor man i den digitale udgave kunne vælge at få teksten i normaliseret eller i diplomatarisk form, måske også med link til billeder af selve håndskrifterne hvor teksten stammer fra. På den måde kunne alle interesserede få adgang til materialet, såvel filologer, studerende på alle niveauer samt andre interesserede i nordisk sprog og kultur i middelalderen. Jeg har en anden drøm som forhåbentlig snart går i opfyldelse. *ONP* registrerer forskellige former for oplysninger om kildeteksterne som gør det muligt at definere præcise søgekriterier og i teorien generere en skræddersyet ordbog efter eget behov. Det vil ikke kræve så mange ændringer i onlineudgaven at gøre det muligt for brugerne fx at generere en ordbog over alle verber i religiøse tekster fra 1300-tallet eller en ordbog over alle sammensatte substantiver i kongesagaer. Det ville virkelig være fedt hvis det kunne lade sig gøre.

Ellert Þór Jóhannsson
Ordbogsredaktør
Ordbog over det norrøne prosasprog, NorS, Københavns Universitet
nkv950@ku.dk

Konferencer

The 11th edition of the Language Resources and Evaluation Conference (LREC) will take place 7-12 May 2018, Miyazaki (Japan).

Since the first LREC held in Granada in 1998, LREC has become the major event on Language Resources (LRs) and Evaluation for Language Technologies (LT). The aim of LREC is to provide an overview of the state-of-the-art, explore new R&D directions and emerging trends, exchange information regarding LRs and their applications, evaluation methodologies and tools, ongoing and planned activities, industrial uses and needs, requirements coming from the e-society, both with respect to policy issues and to technological and organisational ones.

Submission of abstracts was October 2nd.

EURALEX

The **XVIII EURALEX International Congress** will be held **17-21 July 2018** in **Ljubljana, Slovenia**.

The Congress will be organized by the **Centre for Language Resources and Technologies** at the **University of Ljubljana** and **Trojina, Institute for Applied Slovene Studies**.

The **EURALEX Congresses** bring together professional lexicographers, publishers, researchers, software developers and others interested in dictionaries of all types. The programme will include plenary lectures, parallel sessions on various topics, software demonstrations, pre-congress tutorials and specialized workshops, a book and software exhibition as well as social events for participants and their guests.

The motto of this edition of the EURALEX International Congress is: **Lexicography in global contexts.**

Submission of abstracts: December 1st.